

En defensa del novè art europeu

 www.quaderndelesidees.press/en-defensa-del-nove-art-europeu/

13 d'octubre del 2025

Temps de lectura: 5 minuts

Alberto Valle

Encetem a *Quadern de les idees* un nou cicle temàtic dedicat al còmic europeu: la seva història, la seva transcendència, i alguns dels seus artistes, títols, personatges i escoles més singulars. També la seva actualitat. Un recorregut pel novè art concebut i plasmat en el Vell Continent que ens ajuda a comprendre el trànsit d'aquest mitjà, de simple producte d'entreteniment per a les masses fins al dia d'avui, en què aquesta forma d'expressió té presència als més prestigiosos museus, galeries i suplementos i publicacions literàries.

—Què és un còmic? —preguntava, el 2021, la periodista Denise Tempone a la il·lustradora Sol Díaz.

—Tècnicament, és un relat explicat mitjançant vinyetes o requadres que contenen il·lustracions. Algunes o totes les vinyetes poden contenir, a més, un text més o menys breu— responia l'entrevistada.

I afegia:

—Aquesta definició simple explica per què es considera un format tan versàtil: l'ús creatiu que podem donar a les vinyetes, les il·lustracions, les paraules i els recursos [...] demostra que és impossible esgotar-ne les possibilitats.

Les aventures de Tintin, reporter, au pays des Soviets⁹¹

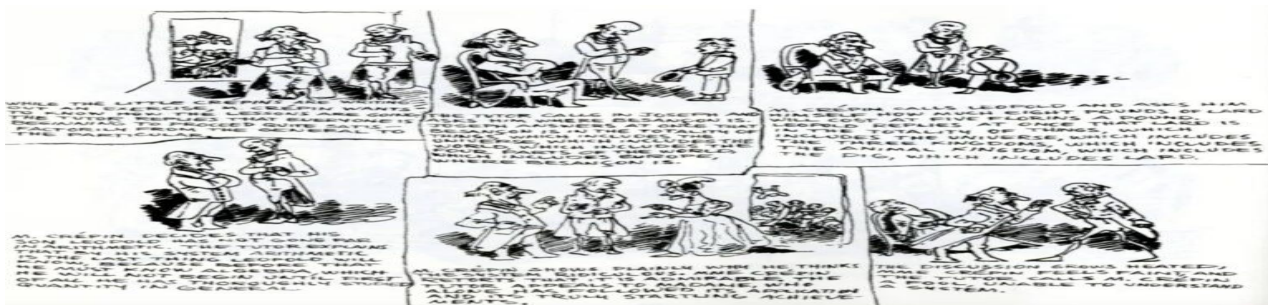
Tintin au pays des Soviets – Hergé

La publicació, el 1896, de les tires de *The Yellow Kid*, de Richard F. Outcault, marca el naixement del que es considera el còmic modern. D'una nova manera de concebre el relat gràfic. Una reblada de clau al fet ancestral d'explicar històries a través d'imatges, la qual donava lloc a una nova forma narrativa popular que, com s'ha anat demostrant en aquests últims cent trenta anys d'existència, i com bé apunta Díaz, disposa d'infinites possibilitats.

A mitjans del segle passat, ja hi havia veus reivindicant que el còmic era art. En concret, el novè art. Els paladins de l'alta cultura arrugaven el nas i es negaven a acceptar com a expressió artística el que, als seus ulls, no era més que una font d'entreteniment per a xavals i intel·lectes humils. Carnassa gràfica de baix cost per a les masses conformades per les classes menys riques i menys cultes. Un producte barat que no es podia pas comparar amb l'alta literatura, amb l'art que es veia als museus, amb el teatre clàssic o la música dels grans compositors de la Història, aquesta sí, amb la H majúscula. Com podien aquelles vinyetes entrar en la mateixa categoria? Ah no, això mai.

No correspon a aquestes línies explicar com les inèrcies històriques sumades a l'evolució del mitjà han anat canviant aquesta percepció. Com es va passar de la mala cara en senyal de displicència al fet que, el 1989, Iñigo Silva oficialitzés el caràcter essencialment artístic de la historieta a través del seu documental *Cómic: Noveno arte*.

I en aquest viatge des del quiosc i les catacumbes de la literatura popular fins al dia d'avui en què la historieta té presència en els més prestigiosos suplementos i publicacions literàries i en els més prestigiosos museus, el còmic europeu hi ha jugat un paper molt important. Ha ampliat moltes d'aquestes infinites possibilitats que el converteixen en una expressió artística sense cap altre horitzó que la imaginació dels qui hi participen.

Rodolphe Töpffer

El vell continent tenia una àmplia tradició d'il·lustració satírica que precedeix el naixement de la historieta, com és el cas del britànic Thomas Rowlandson o, sobretot, del suís Rodolphe Töpffer. Aquest és, fora de tot dubte, el pare de la historieta moderna europea amb obres com *Histoire de M. Cryptograme*, *Histoire de M. Jabot* o *Histoire d'Albert*. De fet, a més de les seves obres, on barrejava dibuix i text, va arribar a teoritzar sobre aquesta nova forma artística en el seu *Essai de physiognomonie*.

«El conte dibuixat, amb aquest doble avantatge que li ve de la seva major concisió i de la seva relativament major claredat, pot i ha de vèncer altres mitjans d'expressió en tant que pot dirigir-se amb una actitud realment viva a un major nombre d'esperits, i aquell que l'utilitzi —sigui quin sigui el context— tindrà avantatge sobre els que triïn expressar-se per mitjà de llibres», escrivia el 1845.

És a dir, mentre als Estats Units el còmic es desenvolupava des d'un prisma gairebé exclusivament de producte il·lustrat d'entreteniment, a Europa ja neix amb una ambició pedagògica i artística que no sols no xoca amb el fet que sigui destinat a les masses, sinó que precisament en això radica la seva grandesa potencial. Les seves infinites possibilitats.

La resta, com se sol dir, és història. I de la bona.

Aquí en tenim alguns *sketches*:

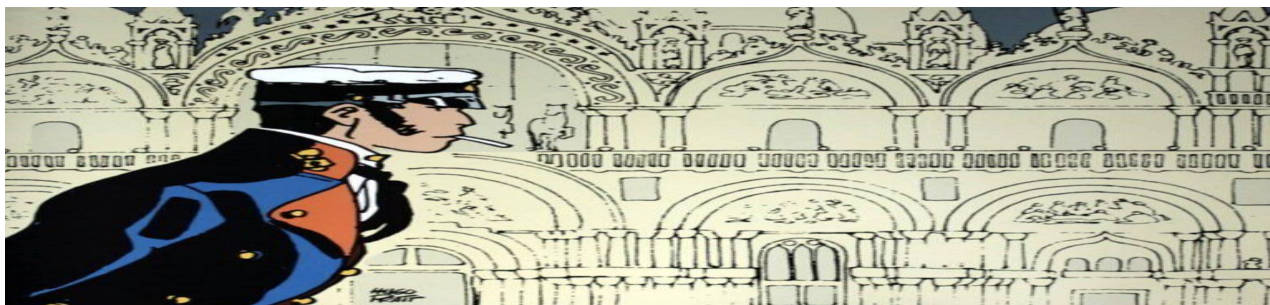
El 1904 neix la primera revista de còmic en català, *El Patufet*. El 1905 els francesos Jacqueline Rivière i Émile-Joseph Pinchon creen Bécassine, el primer personatge de còmic transnacional. El 1908 Paola Lombroso crea *Corriere dei Piccoli*, el primer setmanari d'historietes italià, que durarà fins al 1995, amb personatges mítics com Fortunello o Arcibaldo i Petronilla. El 1917 neix a Madrid la revista TBO amb personatges com el professor Franz o la família Ulisses. El 1921 surt el primer número de *Pulgarcito*, on més endavant apareixeran personatges com Zipi i Zape o Carpanta. El 1925, amb *La ville*, el belga Frans Masereel crea la primera novel·la gràfica de la història: un impressionant relat sense paraules, únicament explicat a través de gravats en els quals l'autor il·lustra la

Portada de la revista: *En Patufet*

ciutat fosca i envilida de fàbriques i misèria. El 1929 un altre belga, Georges Remi, més conegut com a Hergé, donava vida a Tintín, el reporter més famós de la historieta il·lustrada. El 1932, l'anglès Norman Pett publica la primera tira adulta protagonitzada pel seu personatge, Jane Gay, a les pàgines del *Daily Mirror*. El 1946 Eduardo Teixeira Coelho publica *Os naufragos do barco sem nome*. El 1958 es publica la primera aventura de *Mortadel·lo i Filemó*, de Ibáñez. El 1959 neix la revista *Pilote*, que publica personatges com Astèrix, Lucky Luke o el tinent Blueberry. El 1965, Guido Crepax dona vida a la sensual Valentina, i un any després, el belga Guy Peellaert crea la icona eròtica pop Jodelle, transsumpte de Sylvie Vartan amb guió de Pierre Bartier, i el 1967 Jean-Claude Forest dona vida a l'eròtica-sideral Barbarella. Aquell mateix any, Hugo Pratt concep el millor aventurer de la història del còmic, Corto Maltese.

I l'etcètera pot ser llarguíssim, amb noms com Enki Bilal, Moebius, Miguelanxo Prado, Carlos Jiménez, 1984, Vittorio Giardino, Ralf König, Josep Maria Beà, *Métal Hurlant*, Jordi Bernet, Didier Comès, Fernando de Felipe, *Diabolik*, José María Beroy, Milo Manara, Alan Moore, Carlos Ezquerra, Jacques Tardi, Ted Benoit, Dave Gibbons, el còmic francobelga, la Línia Clara valenciana, *2000 AD*, Jan, *El Jueves*. I una infinitat més.

Corto Maltese – Hugo Pratt

D'alguns d'aquests en parlarem, en les pròximes setmanes, al *Quadern de les Idees*, amb l'objectiu de reivindicar la rica i fèrtil història del còmic fet a Europa. No faltaran, alhora, textos que indaguin sobre la seva actualitat. Sobre els seus personatges, autors i corrents més candents, en temps de repetitives superproduccions de Marvel, saturació de manga i hegemonia de DC.

Perquè, sí, ja ho veieu: en aquest univers d'infinites possibilitats, els únics límits són els de la imaginació de cadascun dels artistes.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avis legal i política de privacitat](#).

[Alberto Valle](#)

Barceloní collita de 1977, Alberto Valle és escriptor i periodista. A més de per a Quadern de les idees..., escriu per a altres capçaleres com The New Barcelona Post o Ruta66 sobre temes de literatura i música, i està ficat en l'organització i dinamització d'esdeveniments i actes culturals: xerrades, taules [...]

[Llegir més](#)